

Навчальна програма спецкурсу
«Провідні тенденції сучасного культурного розвитку»
для студентів-культурологів 5 року навчання

*склала асистент кафедри теорії та історії культури
Людмила Слободянюк*

Львівський національний університет імені Івана Франка
2007

Тема 1. Підгрунття розвитку сучасної світової культури. Розчарування та здобутки ХХ століття

1. Соціально-політичні процеси та науково-технічний поступ: здобутки та проблеми ХХ століття.
2. Філософські основи сучасної західної культури. Філософія песимізму: середина ХХ – початок ХХІ століть.
3. Кризові світовідчуття людини ХХ століття як провідна тенденція сьогодення.

Рекомендована література:

- ✓ Панарин А.С. Глобальное политическое прогнозирование: Учебник для студентов вузов. – М.: Алгоритм, 2002. – 352 с.
- ✓ Рюс Жаклін. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки / Пер. з фр. В. Шовкун. – К.: Основи, 1998. – 669 с.
- ✓ Слотердайк Петер. Критика цинічного розуму / Пер. з нім. А. Богачова. – К.: Тандем, 2002. – 544 с.
- ✓ Суспільство на порозі ХХІ століття: філософське осмислення плинного світу. Навчальний посібник / Відп. ред. Пазенок В.С. – К., Український Центр духовної культури, 1999. – 272 с.
- ✓ Тоффлер Э. Метаморфозы власти / Пер. с англ. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 669 с.
- ✓ Тоффлер Э. Шок будущего / Пер. с англ. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 557 с.
- ✓ Фукуяма Френсис. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку / Переклад з англійської Віктора Дмитрука. – Львів: Кальварія, 2005. – 380 с.
- ✓ Buckler Steve. *Remembering the 20th Century* // European Journal of Political Theory 2006, Vol. 5 (pp. 495-503)

Тема 2. Ідеали та цінності західноєвропейської культури: історія та сучасність

1. Філософський лібералізм як підґрунтя західноєвропейських культурних норм та цінностей.
2. Ідеали свободи, приватності, толерантності як вихідні принципи поваги до особи в культурі індустріально-розвинутих країн.
3. Філософський комунітаризм як відповідь сучасному лібералізму. Ідея мультикультуралізму.

Рекомендована література:

- ✓ Берлін Ісайя. Два концепти свободи // Лібералізм: Антологія / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип, 2002. – X + 1126 с. (сс. 531-567)
- ✓ Гаек Фрідріх А. Конституція свободи / Перекл. з англ. Мирослави Олійник та Андрія Королишина. – Львів: Літопис, 2002. – 556 с.
- ✓ Гутман Емі. Комунітаристська критика лібералізму // Лібералізм: Антологія / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип, 2002. – X + 1126 с. (сс. 340-351)
- ✓ Заблоцький В.П. Лібералізм: ідея, ідеал, ідеологія. – Донецьк: Янтра, 2001. – 368 с.
- ✓ Зелцник Філіп. Основи комунітаристського лібералізму // Лібералізм: Антологія / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип, 2002. – X + 1126 с. (сс. 40-48)
- ✓ Кимліка Віл. Цінність культурного членства. // Лібералізм: Антологія / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип, 2002. – X + 1126 с. (сс. 385-398)
- ✓ Міл Джон Стюарт. Про свободу // Міл Джон Стюарт. Про свободу: Есе / Перекл. з англ. Євгена Мірошниченка та Василя Триліса. – К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2001. – 463 с. (сс. 7-128)
- ✓ Ролз Джон. Політичний лібералізм / Пер. з англ. О. Мокровольський. – К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2000. – 382 с.
- ✓ Ролз Джон. Теорія справедливості / Перекл. з англ. Олександра Мокровольського. – К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2001. – 822 с.

Тема 3. Західноєвропейські цінності та мусульманський світ: зіткнення цивілізацій?

1. Поняття «Захід» та «Схід» в культурологічних координатах. Поняття «Близький Схід»: історичне коріння, географічне розташування, соціально-політичний фундамент.
2. Історія європецентризму: критика та апологія. Орієнталізм як напрям сходознавчих студій в західноєвропейських країнах.
3. Сучасний стан взаємовідносин між Європою та арабським Сходом: культурно-політичний конфлікт та пошуки виходу.

Рекомендована література:

- ✓ Ейкельман Д.Ф. Близький Схід та Центральна Азія: антропологічний підхід / Пер. з англ. П. Шеревери. – К.: Видавництво “Стилос”, 2005. – 374 с.
- ✓ Мальцева К. Образ іншої культури в крос-культурній комунікації // “Філософська думка”, 2002. – № 3 (сс. 68-79)
- ✓ Павленко Ю.В, Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: Навч. посібник. Вид 2-ге, стереотип. / Відп. ред. та автор вст. слова С. Кримський. – К.: Либідь, 1999. – 360 с.
- ✓ Панарин А.С. Глобальное политическое прогнозирование: Учебник для студентов вузов. – М.: Алгоритм, 2002. – 352 с.
- ✓ Саїд Едвард В. Орієнталізм / Пер. з англ. В. Шовкун. – Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 511 с.
- ✓ Сравнительное изучение цивилизаций: Хрестоматия: Учеб. пособие для студентов вузов / Сост., ред. и вступ. ст. Б.С. Ерасов. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 556 с.
- ✓ Хантінгтон Семюел. Зіткнення цивілізацій? // “Філософська і соціологічна думка”, 1996. – № 1-2 (сс. 9-29)

Тема 4. Глобалізаційні процеси та їх наслідки для культурного розвитку

1. Поняття «глобалізація», «американізація», «вестернізація»: визначення та розмежування.
2. Історичне коріння глобалізації. Розвиток глобалізації як процесу протягом останніх десятиліть.
3. Всесвітня мережа Інтернет як один з найзначніших символів глобалізації.

Рекомендована література:

- ✓ Жидков В.С., Соколов К.Б. Глобализация: социокультурный аспект // Системные исследования культуры. 2005 / науч. ред. В.С. Жидков. – СПб.: Алетейя, 2006. – 400 с. (сс. 173-211)
- ✓ Жидков В.С., Соколов К.Б., Черношвитов П.Ю. Человек в виртуальной реальности // Объект исследования – искусство. (По страницам “Культурологических записок”). – М.: Индрик, 2006. – 520 с. (сс. 170-196)
- ✓ Рыжов Ю.В., Иванченко Г.В. Локальные культы в глобальной культуре // Объект исследования – искусство. (По страницам “Культурологических записок”). – М.: Индрик, 2006. – 520 с. (сс. 135-147)
- ✓ Скородумова О.Б. «Сетевая литература» как феномен культуры информационного общества // Системные исследования культуры. 2005 / науч. ред. В.С. Жидков. – СПб.: Алетейя, 2006. – 400 с. (сс. 246-259)
- ✓ Третьяков И.А. “Цветущая сложность” глобального мира или свалка культуры? // Объект исследования – искусство. (По страницам “Культурологических записок”). – М.: Индрик, 2006. – 520 с. (сс. 197-208)
- ✓ Шендрик А.И. В системе культурологических координат... // Объект исследования – искусство. (По страницам “Культурологических записок”). – М.: Индрик, 2006. – 520 с. (сс. 68-103)
- ✓ *The Global Transformations Reader: an Introduction to the Globalization Debate* / edited by David Held and Anthony McGrew. – 2nd ed. – Polity Press, 2003. – 602 p.

Тема 5. Ідентичність як категорія культурології

1. Поняття ідентичності в соціальній психології, в філософії, в соціології, в культурології. Різноманітні типи ідентичності.
2. Джерела формування ідентичності західної людини в сучасному світі.
3. Національна ідентичність та її тлумачення в сучасних соціальних теоріях.

Рекомендована література:

- ✓ Ружмон Дені де. Єдність культури // Соціальні, економічні та релігійні виміри свободи. Збірник текстів / Уклали Ю. Біленко, А. Карась, В. Терещенко, О. Фешовець. – Львів, 2002. – 432 с. (сс. 347-367)
- ✓ Ситніченко Л.А, Комунікативно-діалогічна концепція ідентичності в контексті сучасних філософських дискусій // “Мультиверсум”. Філософський альманах: Збірник наукових праць / Гол. ред. В.В. Лях. К.: Український центр духовної культури, 2005. – Вип. 48 – 244 с. (сс. 3-13)
- ✓ Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність / Пер. з англ. П. Таращука. – К.: Основи, 1994. – 224 с.
- ✓ Тейлор Чарльз. Джерела себе. Творення новочасної ідентичності / Пер. з англ. – К.: Дух і літера, 2005. – 696 с.
- ✓ Шинкаренко Ю. Ідентичність і життєвий світ у контексті сучасних цивілізаційних змін // “Філософська думка”, 2002. – № 1 (сс. 68-83)
- ✓ Шинкаренко Ю. Сітьові структури і криза ідентичності: соціальні наслідки глобалізації // “Філософська думка”, 2000. – № 4 (сс. 21-36)
- ✓ Tomlinson John. *Globalization and Cultural Identity // The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* / edited by David Held and Anthony McGrew. – 2nd ed. – Polity Press, 2003. – 602 p. (pp. 269-277)
- ✓ Woodward Kath. *Understanding Identity*. – London, Arnold Publishers, 2002. – 183 p.

Тема 6. Гендерні студії та їх значення для соціальних наук сучасності

1. Поняття «гендер» та історія його категоризації в соціальних науках.
2. Розуміння фемінності та маскулінності в різноманітних культурах: патріархальні та альтернативні моделі.
3. Значення гендерних студій для культурного та соціального розвитку західноєвропейських країн.

Рекомендована література:

- ✓ Бовуар Сімона де. Друга стать. У двох томах. Том 1 / Перекл. з французької Н. Воробйової, П. Воробйова, Я. Собко. – К.: Основи, 1994. – 390 с.
- ✓ Бовуар Сімона де. Друга стать. У двох томах. Том 2 / Перекл. з французької Н. Воробйової, П. Воробйова, Я. Собко. – К.: Основи, 1995. – 392 с.
- ✓ Маланчук-Рибак Оксана. Жінка в історії. Навчальна хрестоматія для студентів історичних та гуманітарних факультетів університетів. – Львів, 2002. – 336 с., іл.
- ✓ Незалежний культурологічний часопис “І”, № 27 / 2003. – Фемінність та маскулінність. – 284 с.
- ✓ Павличко Соломія. Фемінізм / Передм. Віри Агеєвої. – К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2002. – 322 с.
- ✓ Anselmi Dina L., Law Anne L. *Questions of Gender: Perspectives and Paradoxes*. – McGraw-Hill, 1998. – 800 p.
- ✓ *Feminism/Postmodernism* / Edited and with an Introduction by Linda J. Nicholson. – New York-London, Routledge, 1990. – 348 p.
- ✓ *The Cambridge Companion To Feminism in Philosophy* / edited by Miranda Fricker and Jennifer Hornsby. – Cambridge, Cambridge University Press, 2000. – 280 p.

Тема 7. Консюмеристська культура та консюмерізм

1. Консюмеристська культура як визначальна ознака сучасного західноєвропейського суспільства: її риси, її періодизація, її функції.
2. Критика консюмеристської культури в працях мислителів ХХ століття.

Рекомендована література:

- ✓ Бодрийяр Жан. Общество потребления. Его мифы и структуры / Пер. с фр., послесл. и примеч. Е.А. Самарской. – М.: Республика; Культурная революция, 2006. – 269 с. (Мыслители ХХ века.)
- ✓ Бодрийяр Жан. Симулякри і симуляція / Пер. с фр. В. Ховхун. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2004. – 230 с.
- ✓ Ильин В.И. Общество потребления: теоретическая модель и российская реальность // http://www.hse.ru/journals/wrldross/vol05_2/ilyn.pdf
- ✓ Featherstone Mike. *Consumer Culture and Postmodernism*. – SAGE Publications, 1991. – 164 p.
- ✓ *The Consumer Society Reader* / Edited by Juliet B. Schor and Douglas B. Holt. – New York: The New Press, 2000. – 504 p.
- ✓ *The Consumption Reader* / Edited by David B. Clarke, Marcus A. Doel and Kate M.L. Housiaux. – London-New York, Routledge, 2003. – 288 p.

Тема 8. Масова культура як феномен ХХ – початку ХХІ століть та її заперечення

1. Поняття «масова культура» та його значення для розуміння культурних процесів сьогодення.
2. Елементи масової культури та елітарна свідомість: взаємодія, взаємопроникнення та взаємозаперечення.
3. Поняття «альтернативної культури», «контркультури», «субкультур» як протиставлення масовій культурі нашого часу.

Рекомендована література:

- ✓ Костина А.В. “Маскульт” как универсальность // Объект исследования – искусство. (По страницам “Культурологических записок”). – М.: Индрик, 2006. – 520 с. (сс. 118-134)
- ✓ Костина А.В. Массовая культура как феномен постиндустриального общества. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 352 с.
- ✓ Незалежний культурологічний часопис “І”, № 46 / 2007. – Культ молодости. – 227 с.
- ✓ Ортега-і-Гасет Хосе. Бунт мас // Ортега-і-Гасет Хосе. Вибрані твори / Перекл. з іспанської В. Бурггардта, В. Сахна, О. Товстенко. – К.: Основи, 1994. – 420 с. (сс. 15-139)
- ✓ Сторі Джон. Теорія культури та масова культура. Вступний курс. – К.: Акта, 2005. – 360 с.
- ✓ Флиер А.Я. Социальные основания массовой культуры // Флиер А.Я. Культурология для культурологов: Учебное пособие для магистрантов и аспирантов, докторантов и соискателей, а также преподавателей культурологии. – М.: Академический Проект, 2000. – 496 с. (сс. 370-391)
- ✓ Шендрик А.И. В системе культурологических координат... // Объект исследования – искусство. (По страницам “Культурологических записок”). – М.: Индрик, 2006. – 520 с. (сс. 68-103)